

Доц. Хараламби Паницидис

Наскоро излезе от печат книгата на Константинос Марицас *Цивилизация и естествен подбор*, отпечатана със съдействието на изд. „Захарий Стоянов” и Университетско издателство „Св. Климент Охридски”. Ако се съди само по заглавието то като че ли става въпрос за пореден опит да се даде публичност на тезите на социалния дарвинизъм с характерния им акцент върху свеждането на социалното към своеобразието на биологичната еволюция и издигането на принципите на естествения подбор, борбата за съществуване и оцеляването на приспособяващите се като определящи фактори на обществения живот. Реших, все пак, да не се поддавам на първоначалната си нагласа и да прелистя книгата. Останах приятно изненадан, защото се срещнах с автор, който мисли по темата и развива свои тези, без да приема наготово вече добре артикулираните клишета, които задължително присъстват при разработването на подобна проблематика. С известно предизвикателство авторът заявява, че „цел на книгата е обяснение на заобикалящия ни свят без закони, цели, правила, теории, причини и резултати, а само с мисълта и с ежедневието език, освободен от „научни” и „философски” термини” (с. 28). Разбира се от само себе си, че Марицас не е следвал праволинейно тази своя „цел” и сполучливо е използвал в своя текст всичко онова, от което предварително е решил да я „освободи”, и слава Богу. Авторът въвежда следната екстраполация: „принципът на естествения подбор е валиден от момента на сътворението на Вселената – тоест от Големия взрив, или от който и да е начин на възникването ѝ” (с. 76). Оттук нататък нещата се подреждат от само себе си, а и тези, за които е говорено по-преди намират своето място в тази подредба. Ето и някои от характерните изводи на автора. „Премахването на борбата за оцеляване е цивилизацията”, т. е. „цивилизация е оцеляването на слабия”(с.66 и с. 99). Казано по-нататък с други думи – „замяна на силата на отделния индивид от силата на общността е решителната цивилизационна крачка” (с. 223-224). В контекста на това разбиране е направен опит за интерпретация на социални феномени от областта на междуобщностните взаимоотношения до личностната и полова самоидентификация, от областта на всекидневието до постиженията на човешкия дух в изкуството, религията и други сфери на общественото съзнание и практика. С увереност може да

се твърди, че книгата на Константинос Марицас *Цивилизация и естествен подбор* реализира отчетливо присъствие в сферата на съвременните изследвания по биофилософия. В нея са намерили удачен и рефлектиран израз редица постижения в областта на изследването на философските проблеми на биологията, най-вече изследванията в областта на биологичните основи на всичко онова, което е свързано с човека и човешката култура, опиращи се на мощния теоретичен апарат на популационната генетика и синтетичната теория на еволюцията, включваща такива направления като еволюционна етика, еволюционна епистемология, социобиология, биополитика, биоестетика и др. Така, струва ми се, авторът сякаш без да иска е успял да избегне риска от поддаването на лесната логика на биологическия редукционизъм и да покаже, че много от въпросите, отнасящи се до социума и човешката менталност, могат да бъдат обект и на компетенциите на редица емпирични науки.